

Jan Egeland

Generalsekretær i Norges Røde Kors. Nylig utnevnt til FNs undergeneralsekretær for humanitært arbeid og organisasjonens nødhjelps koordinatør. Går til høsten inn i Kofi Annans ledergruppe ved hovedkvarteret i New York.

Helsearbeideren i humanitetens frontlinje

Da koalisjonsstyrkene angrep Irak 20. mars i år, var 40 norske leger og sykepleiere i beredskap. 40 godt forberedte fagfolk som i løpet av 48–72 timer kunne settes inn i feltarbeidet for sivilbefolkningen i krigsområdet.

Denne beredskapen var mulig takket være stor vilje hos de mange norske helsedelegatene til å gjøre en personlig innsats for medmennesker i ekstrem nød, men også takket være arbeidsgivere som viser den nødvendige fleksibilitet.

«Det kan være utfordrende nok å jobbe i den offentlige helsetjenesten i Norge. Men når jeg nå sliter med personal- og pengemangel, håndterer jeg lettere disse krisene – fordi jeg har opplevd mye verre omstendigheter ute,» sa en av våre erfarne katastrofesykepleiere etter å ha vært med på å sette opp og drive Norges Røde Kors' felt-sykehus etter jordskjelvkatastrofen i India i 2001. Jordskjelvet tok livet av mer enn 20 000 mennesker.

I et slikt perspektiv blir det en selvfølge at vi i Norge, med et stort sett velfungerende helsevesen, gjør vårt for å hjelpe dem som er verre stilt.

Vi har helsedelegater i Norges Røde Kors som gir avkall på lønnsøkninger mot utvidet rett til permisjon for å dra på utenlandsopdrag. Verdien en delegat tar med

seg tilbake til avdelingen kan ikke måles i kroner og øre, men er betydelig målt i medisinsk faglig erfaring, personlig utvikling og mellommenneskelig kompetanse.

Som delegat i et krigs- eller katastrofeområde blir din sosiale tilpasningsevne satt på prøve, og de faglige utfordringene er helt andre enn på et høyteknologisk norsk sykehus. Du må improvisere med vanskelige rammebetingelser, ta raske beslutninger, dele arbeidsoppgavene på tvers av profesjonsgrensene og tåle store fysiske og psykiske påkjenninger.

Heldigvis var det ikke mange helsedelegater som vi trengte å sende til Irak. Det ble blant annet ikke behov for den spesialtrente norske dekontamineringsenheten som det internasjonale Røde Kors ville satt inn, dersom det ble brukt biologiske eller kjemiske våpen. Men hadde vi ikke tatt fra våre reserver og sendt store forsendelser av vannrenseutstyr, medisinsk forbruksmaterieell og generatorer, ville det ikke vært mulig å forsyne sivilbefolkningen med drikkevann og sykehusene med medisinsk nødhjelp hver eneste dag under krigen.

Hadde vi ikke beholdt internasjonalt hjelpepersonell inne i Irak og hjulpet Irak Røde Halvmåne med forsyninger og instruktører i månedene før krigen, ville flere tusen syke og sårede ikke fått medisinsk hjelp og

hundretusener ikke fått drikkevann i tide. Det er heller ikke tvil om at enda flere kunne vært reddet dersom det hadde vært flere hjelpearbeidere og større forsyninger inne i det lukkede landet fra midt i mars til midt i april.

Norges Røde Kors er som beredskapsorganisasjon forpliktet til å forberede innsatsen tilpasset den verst tenkelige utgang. Derfor er vi glade for at norsk helsevesen stiller menneskelige ressurser til disposisjon i krisesituasjoner. Håpet er at velvilligheten er like stor når behovet for ekspertise på mer langsiktig plan melder seg.

Det har vist seg lettere å rekruttere leger og sykepleiere til korte katastrofeoppdrag i medieombruste konflikter enn til vel så viktige oppgaver i glemte konfliktområder som Liberia og Kongo.

Til tross for at krigen i Irak er over og diktaturet er borte, står oppgavene i kø når det gjelder å bygge opp blant annet helsevesenet i landet. Det Irak jeg besøkte i mai var preget av administrativt kaos, lovløsheten, plyndring og vandalisme. Blant annet er det norskstøttede psykiatriske sykehuset, Al Rashad, blitt plyndret tre ganger siden 8. april.

Den mest kostnadseffektive måten å drive framtidig hjelpearbeid er gjennom sivile hjelpeorganisasjoner som kan og vil bruke lokal arbeidskraft som gradvis kan ta over virksomheten. Norges Røde Kors' hovedoppgave er derfor å bygge opp et sterkt, demokratisk frivillig Irak Røde Halvmåne, samtidig som vi vil øke innsatsen for svake grupper med spesiell fokus på helse og forsyning av rent vann. Derfor er vi glade for at vi nå har flere gode norske helsedelegater på plass i Irak, men vi trenger norske kirurger, anestesileger og sykepleiere til krigsskadde i Liberia og i Kongo!

Kunsten å være lege ...

«Ved hjelp av lesing kan man holde ut en forkjølelse med tålmodighet og en ubesvart kjærlighet med tapperhet.»

William Somerset Maugham

I neste nummer:

- Arbeidsmedisin
- HIV-smitte fra mor til barn
- Psykiske plager blant unge
- B-type natriuretisk peptid og hjertesvikt
- Lupin – et «snikende» matallergen?
- Kirale legemidler